

„Milosrdenství chci, a ne obět“

Dvakrát v evangeliu podle Matouše Ježíš citoval stejný úryvek z Ozeáše 6:6, kde Bůh říká: „**Milosrdenství chci, a ne obět**“. Učinil tak, když se obrátil na farizeje a poukázal na jejich nedostatek milosrdenství. Farizeové byli skupinou lidí, kterou mnozí z nás, kteří četli evangelia, dobře znají. Problémem však je, že si jen těžko dokážeme představit, že pokud nemáme milosrdenství, jsme jako farizeové. Podívejme se však na téma milosrdenství (nebo jeho nedostatek) podrobněji.

Poprvé použil Pán tento úryvek z Ozeáše při povolání Matouše, tehdejšího výběrčího daní a pozdějšího apoštola a evangelisty. Matouš sám popisuje tuto scénu:

Matouš 9:9-13

„Když potom šel Ježíš odtud, uviděl člověka jménem Matouš, jak sedí na celnici, a řekl mu: „Pojď za mnou.“ A on vstal a šel za ním. Když pak Ježíš seděl za stolem v jeho domě, hle, stalo se, že přišlo mnoho celníků a hříšníků a stolovali s Ježíšem a jeho učedníky. Když to uviděli farizeové, řekli jeho učedníkům: „Proč váš mistr jí s celníky a hříšníky?“ Ježíš to však uslyšel a řekl jim: „Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Jděte a naučte se, co znamená: **„Milosrdenství chci, a ne obět.“ Nepřišel jsem totiž volat spravedlivé, ale hříšné k pokání.**“

Farizeové neměli nepravdu: ti, s nimiž Pán jedl, byli skutečně hříšníci. Proto si mysleli, že by se Pán neměl k těmto lidem ani přibližovat. Ale přehlédli, že přišel právě pro tyto lidi! Zatímco farizeové říkali: „Nepřibližuj se k nim, jsou to hříšníci“, Pán říkal: „Budu s nimi jíst a pít, protože jsem přišel pro ně, abych je hledal a povolal k pokání.“ Stejně je to i dnes: pokud se vyhýbáme „hříšníkům“ – jako bychom sami nebyli hříšníci – pak jsme jako farizeové. Jejich pýcha je vedla k tomu, že se považovali za „bez hříchu“ a nedovolila jim projevit milosrdenství vůči těm, které považovali za „hříšníky“.

Bůh však odolává pyšným a dává milost pokorným, což je opět pasáž ze Starého zákona, citovaná dvakrát v Novém zákoně (Příslaví 3:34, Septuaginta (Poznámka: Septuaginta je starověký řecký překlad Starého zákona; asi 2/3 Starého zákona v Novém zákoně pochází z této verze)):

Jakub 4:6

„Milost, kterou dává, je však ještě větší. Proto říká: **Bůh se staví proti pyšným, pokorným však dává milost.**“

A 1 Petr 5:5

„Podobně vy mladší, poddejte se starším. Všichni pak buďte poddáni jedni druhým a oblečte se pokorou, neboť „**Bůh se staví proti pyšným, pokorným však dává milost.**“

Pokora je to, co Bůh hledá. A to je to, co farizejům a jim podobným chybělo, a co mnohokrát chybí i nám. Příklad tohoto chování najdeme v evangeliu podle Lukáše 18:9-14:

Lukáš 18:9-14

„Některým, kteří spoléhali na sebe, že jsou spravedliví, a ostatními pohrdali, pak řekl i toto podobenství: „Dva lidé vstupovali do chrámu, aby se modlili; jeden byl farizeus a druhý celník. Farizeus se postavil a takto se sám pro sebe modlil: ‚Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé, rváči, nespravedliví, cizoložníci, nebo i jako tento celník. Postím se dvakrát do týdne, desátky dávám ze všeho, co vlastním..., Celník však stál opodál a nechtěl ani oči k nebi pozvednout, ale bil se do prsou se slovy: ‚Bože, buď milostivý ke mně hříšnému!‘ Říkám vám, že tento muž odešel do svého domu ospravedlněn spíše než tamten. Každý, kdo se povyšuje, totiž bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.““

Bůh miluje pokorná srdce a pohrdá pyšnými. Nedívá se na to, kolik dobrých skutků jsme vykonali, co jsme udělali nebo neudělali. Pokud to, co jsme udělali, nebylo vykonáno z pokorného srdce, s milosrdenstvím k druhým, pak to má stejnou nulovou hodnotu jako skutky pyšných farizeů. Neboť Pán „chce milosrdenství, a ne oběť“. Farizeové to však ignorovali a mnohokrát to ignorujeme i my, když se věnujeme náboženským skutkům bez milosrdenství.

Podruhé vidíme Pána oslovovat farizeje, když používá stejný úryvek z Ozeáše 6:6, v Matoušovi 12. Tam čteme:

Matouš 12:1-8

„V té době procházel Ježíš v sobotu obilím a jeho učedníci začali vytrhávat klasy a jíst, protože měli hlad. Když to však viděli farizeové, řekli mu: „Podívej se, tvoji učedníci dělají, co se v sobotu dělat nesmí!“ On jim řekl: „Copak jste nečetli, co udělal David, když on i ti, kdo byli s ním, měli hlad? Jak vešel do Božího domu a jedl posvátné chleby předložené, které nesměl jíst on, ani ti, kdo byli s ním, ale pouze samotní kněží? A nečetli jste v Zákoně ani to, že kněží v sobotu svou prací v chrámu znesvěcují sobotu a jsou nevinní? A říkám vám, že zde je někdo větší nežli chrám. **Kdybyste ale věděli, co znamená: ‚Milosrdenství chci, a ne oběť,‘ neodsuzovali byste nevinné.** Syn člověka je totiž Pánem i nad sobotou.“

Farizeové velmi dobře znali literu zákona. A podle litery zákona měli pravdu. Ale jak řekl Pavel:

2 Korintánům 3:5-6

„Ne že jsme sami o sobě způsobilí, abychom si něco mysleli sami o sobě, ale naše způsobilost je z Boha, který nás také učinil způsobilými služebníky nové smlouvy, **ne litery, ale Ducha; neboť literatura zabíjí, ale Duch obživuje.**“

Když se někdo drží pouze litery, bez ducha, stává se ne služebníkem Božím, ale farizejem. Například písmeno říkalo „dodržuj sobotu“. Ale pokud to vyžadovala milosrdnost, například aby byl někdo uzdraven v sobotu, pak toto přikázání nemělo žádný účinek. **Milosrdenství bylo a je větší než jakékoli přikázání. Protože největší přikázání ze všech je milovat jeden druhého.** Jak nám říká Matouš 22:37-40:

„Ježíš mu řekl: ‚Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.‘ To je první a největší přikázání. Druhé je mu podobné: ‚Miluj svého bližního jako sám sebe.‘ **Na těchto dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.**“

A jak nám říká 1 Jan 4:20:

„Řekne-li někdo: ‚Miluji Boha‘ a nenávidí svého bratra, je lhář. Kdo totiž nemiluje svého bratra, kterého viděl, jak může milovat Boha, kterého neviděl?“

Milovat Boha je první přikázání, ale říkat, že milujeme Boha, aniž bychom milovali jeden druhého, je lež. Můžeme skutečně říci „Miluji Boha“ pouze tehdy, pokud milujeme jeden druhého. A to je nejvyšší přikázání. Farizeové tomu nemohli porozumět. Nemohli pochopit, že celý zákon a proroci visí na lásce k Bohu a k sobě navzájem. Přikázání o sobotě a jakékoli jiné přikázání bylo podřízeno lásce k sobě navzájem a prokazování milosrdenství jeden druhému. To byl duch zákona. Ale oni znali a přijímali pouze literu zákona. Byli informováni o literu zákona do nejmenších detailů. Co dělat, kdy to dělat, jak to dělat, jaké byly požadavky ohledně dnů, ročních období, množství. Věděli vše o LITERU zákona, ale ignorovali vše o DUCHU zákona, pokoře, milosrdenství a lásce k sobě navzájem. Jak jim jednou řekl Pán:

Matouš 23:23

„Běda vám, zákoníci a farizeové, vy pokrytci, že dáváte desátky z máty, z kopru a z kmínu, ale opustili jste závažnější věci ze Zákona-právo, milosrdenství a víru. Tyto věci jste měli dělat a tamty neopouštět.“

Zákoníci a farizeové byli první v placení desátků a poslední ve spravedlnosti, milosrdenství a víře. Ale spravedlnost, milosrdenství a víra jsou hlavní body, závažnější a důležitější věci zákona. To jsou také věci, které vycházejí z pokorného srdce, z takového srdce, jaké Bůh hledá. Nezáleží na tom, kolik desátků dáváme nebo jaké jiné oběti přinášíme. Pokud odmítáme projevovat milosrdenství svým bližním, pak jsme také jako farizeové. **Jinými slovy: jedinou věcí, která ukazuje, zda jsme farizeové nebo skuteční služebníci Boží, nejsou naše oběti, ale milosrdenství a láska, kterou projevujeme jeden druhému. Skuteční služebníci Boží projevují milosrdenství svým bližním. Farizeové naopak přinášejí oběti, ale bez milosrdenství.** Pro farizeje a jim podobné – což jsme mnohokrát – jsou důležité vnější věci, zejména věci, které ostatní mohou vidět, že dělají, a které tak živí jejich pýchu a egoismus. Jak nám říká Matouš 23:1-7, 13-14:

„Tehdy Ježíš mluvil k zástupům a svým učedníkům. Řekl: „Na Mojžíšově místě se posadili zákoníci a farizeové. Proto plňte a zachovávejte všechno, cokoli vám řeknou, abyste zachovávali, ale nejednejte podle jejich skutků, protože oni mluví, ale nejednají. Svazují těžká a neúnosná břemena a nakládají je lidem na ramena, sami však s nimi nechtějí ani pohnout prstem. A všechny své skutky dělají, aby je viděli lidé. Rozšiřují své modlitební řemínky a prodlužují si trásně na pláštích. Mají rádi čestná místa na večerích a přední sedadla ve shromážděních, zdravení na tržištích, a když je lidé nazývají: ‚Rabbi, Rabbi.‘ Ale běda vám, zákoníci a farizeové, vy pokrytci, že zavíráte nebeské království před lidmi. Sami tam totiž nevcházíte a těm, kteří vcházejí, vejít nedovolujete. Běda vám, zákoníci a farizeové, vy pokrytci, že vyjídáte domy vdov a předstíráte dlouhé modlitby. Proto dostanete těžší rozsudek.“

Hlavním rysem farizejského chování je pokrytectví. Farizej se tváří zbožně, ale jeho srdce je bezbožné. Předstírá pokoru, zatímco je plný pýchy. Kladou těžká břemena na ramena lidí, ale sami se těchto břemen ani nechtějí dotknout. Modlí se dlouhé a nekonečné modlitby, ale zároveň pohlcují domy vdov. Navenek se jeví jako náboženský a zbožný, ale uvnitř je plný pýchy a bez milosrdenství. Do té míry, do jaké se chováme takto, jsme i my farizeji. A to je to, co falešné náboženství často dělá: je farizejské, tj. pokrytecké, zatěžující, nemilosrdné a pyšné. Zatímco pravé náboženství je takové, jak ho definuje Jakub 1:27:

Jakub 1:27

„Čisté a neposkrvněné náboženství před Bohem a Otcem je toto: navštěvovat sirotky a vdovy v jejich soužení a zachovávat sám sebe neposkrvněného od světa.“

Pravé a bezúhonné náboženství před Bohem není náboženstvím dokonalého dogmatu nebo mnoha náboženských skutků, ale pouze **náboženstvím milosrdenství a lásky.**

Vraťme se k farizejům a porovnejme jejich chování a chování těch, kdo je napodobují, s chováním Ježíše. Neměli žádné milosrdenství pro „hříšníky“. On s nimi jedl a snažil se je uzdravit. Oni dělali všechno pro to, aby je ostatní viděli. On však konal zázraky a skrýval se nebo říkal uzdraveným, aby o tom nikomu neříkali. Proč? Protože žil podle toho, co učil. Řekl:

Matouš 6:1-6

„Dávejte si pozor, abyste nedělali své milosrdné skutky před lidmi proto, aby vás viděli. Jinak totiž nemáte odplatu u svého Otce, který je v nebesích. Proto když prokazuješ milosrdenství chudým, nevytrubuj před sebou, jako to dělají pokrytci v synagogách a na ulicích, aby se nechali chválit od lidí. Amen, říkám vám, že už mají svou odplatu. **Ale když ty prokazuješ milosrdenství, ať tvá levice neví, co dělá pravice, aby tvé milosrdenství**

bylo vskrytu. A tvůj Otec, který vidí vskrytu, ti odplatí zjevně.„ „A když se modlíš, nebuď jako pokrytci. Ti totiž při modlitbě rádi postávají v synagogách a na nárožích ulic, aby se ukazovali lidem. Amen, říkám vám, že už mají svou odplatu. Ale ty, když se modlíš, vejdi do svého pokojíku, a když zavřeš dveře, modli se ke svému Otci, který je vskrytu. A tvůj Otec, který vidí v skrytu, ti odplatí zjevně.“

To je to, co učil, a to je také to, co dělal. Proto se po zázracích skrýval.

Závěr: Spravedlnost, milosrdenství, víra a vzájemná láska jsou to, na čem záleží. Ne oběti. Náš Bůh nepotřebuje, abychom mu něco obětovali. Naše náboženské oslavy nebo pravidla pro něj nic neznamenají, pokud nemáme milosrdenství. V tomto nemilosrdném světě chce Bůh, abychom byli jeho posly milosrdenství. V tomto nespravedlivém světě máme konat spravedlnost. V této nevěřící době chce, abychom měli víru. To měl Pán na mysli, když řekl, že jsme solí a světlem světa:

Matouš 5:13-16

„Vy jste sůl země. Jestliže však sůl ztratí svou chuť, čím bude osolena? Není už dobrá k ničemu, jen se vyhodí ven a lidé ji pošlapou. Vy jste světlo světa. Město ležící na hoře nemůže být skryto. Také nerozsvěcují lampu, aby ji postavili pod nádobu, ale na stojan a tehdy osvětluje všechny, kdo jsou v domě. Tak nechte své světlo zářit před lidmi, ať vidí vaše dobré skutky a vzdají slávu vašemu Otci, který je v nebesích.“

Díky lidem, kteří kráčí v milosrdenství, spravedlnosti a víře, má tento svět stále světlo, naše světlo. Zachovejme si ho a nechme toto světlo, světlo Páně, zářit skrze nás v tomto světě, potěšujíc našeho Otce, nekráčeje v mrtvých náboženských skutcích, ale v milosrdenství, spravedlnosti a víře, přesně tak, jak to činil náš Mistr. Neboť jak také říká Micheáš 6:8:

Micheáš 6:8

„Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.“